

Mircea MORARIU

Cehov contra Caragiale

Sunt deja zeci de ani de când spectacologia românească, în consens cu cea universală, se străduiește să ni-l prezinte pe Cehov cu un sunet nou și o lumină nouă, de când încercările de reconsiderare a marelui dramaturg și a „cehovianismului“ s-au „clasicizat“ de-a binelea. Așa încât, premisele de la care Mona Chirilă și Miriam Cuibus, semnatarele regiei spectacolului cu piesa *Pescărușul* de la Naționalul clujean, au pornit în demersul lor au o anume tradiție. Și cu toate că această tradiție există, ar fi eronat să se creadă că punerea în scenă a piesei ar fi mai ușoară, ba dimpotrivă. Căci dorința de a face „altfel“ poate duce adesea la săritul peste cal, la forțarea textului, la violentarea lui, mai cu seamă că acesta e nu doar frumos, ci și teribil de înșelător. El poate fi analizat din nenumărate unghiuri, poate fi considerat o „comedie“, așa cum îl cataloga însuși Anton Pavlovici, dar și o „tragedie“, cum credea Nemirovici-Dancenکو, cel de-al doilea regizor ce a montat piesa.

Foto: Nicu Cherciu/REEL

Eva CRIȘAN și Cătălin CODREANU în *Pescărușul* de A.P. Cehov.

Pe polisemia și „imprecizia“ categorială par să fi contat regizoarele montării clujene atunci când au proiectat propriul lor „altfel“. În opinia lor, lumea în care trăiesc și se complac eroii cehovieni este cea a ridicolului grotesc (lucru subliniat mult mai apăsător decât o făcea în 1977 Liviu Ciulei în montarea lui de la „Bulandra“). E o lume învecinată cu cea a lui Caragiale. Iar pentru a susține o astfel de teză destul de riscantă, textul e remodelat agresiv și substanța mai tuturor personajelor schimbată. Odiñoară, G.Călinescu scria că „subiectul din *Pescărușul* e de natură estetică“, observația fundamentându-se pe realitatea că marea majoritate a eroilor vorbesc despre artă și asta indiferent dacă Arkadina, Nina Zarecinaia, Trigorin sau Treplev sunt niște artiști autentici sau doar niște impostori. Definiția călinesciană nu mai are nici un fel de relevanță în montarea clujeană, fie și numai pentru motivul că din spectacol e extirpată, în chip inexplicabil și cu urmări nu tocmai benefice, însăși scena-cheie a reprezentării piesei lui Treplev. De ce se mai autocaracterizează Zarecinaia „un pescăruș“, rămâne pentru cel ce nu a citit dinainte piesa o necunoscută.

După părerea mea, cheia ridicolului grotesc în care e tratat materialul dramatic e solicitată cu asupra-măsură. Arkadina jucată de Miriam Cuișu nu are nimic serafic, e vulgară și răutăcioasă, pare o combinație insolită de Mița Baston și Hangiță goldoniană, atunci când nu e recalificată în croitoreasa de ocazie a Arkadinei. Trigorin interpretat de Dragoș Pop e un seducător alintat, adesea tâmp, rostindu-și lent replicile. Cu greu realizezi că Arkadina e nebunește îndrăgostită de scriitorul care, totuși, are conștiința propriei mediocrități, iar scena în care cei doi se ceartă spre a se reîmpăca e transferată din *D'ale carnavalului*. Care sunt motivele unei atari operații mie îmi e greu să spun.

Montarea nu izbutește să instituie o sintaxă dramatică de natură să clarifice povestea, lucrul apărând și mai limpede ca urmare a deciziei de a juca spectacolul cu public pe scenă. Jocul actoricesc e în cel mai bun caz mediocru. Cu excepția lui Ovidiu Crișan care oferă o imagine posibilă a doctorului Dorn, cred că dorința de a schimba radical identitatea personajelor se repercutează nu tocmai favorabil asupra interpreților. Performanța lui Cătălin Codreanu, interpretul lui Treplev, e minoră, e micuță, actorul are datele fizice necesare, dar ele se dovedesc neîndestulătoare. Eva Crișan, interpreta Ninei Zarecinaia, e preocupată de modularea vocii cu riscul pierderii din vedere a substanței rolului. I se cere să joace prea mult cu spatele la public, altele acțiunile îi sunt obturate de niște bucăți de pânză a căror funcție îmi scapă, Elena Ivanca joacă o Polina Andreevna cu traiect erotic indecis, iar Ramona Dumitrescu (*Mașă*) propune un amestec de stiluri care te duce cu gândul că actrița a vrut să fie și Arkadina, și Zarecinaia, ba chiar și o chivuță.

Spectacolul nu ne tulbură, nu ne incită, nu ne convinge, structura lui stilistică nu dă deloc semne a fi convenabilă piesei. Să aibă oare dreptate același Călinescu când avertiza că „fără o interpretare inteligentă, inefabilul plictisului dramatizat poate să deruteze.“?

Teatrul Național din Cluj-Napoca – *Pescărușul* de A.P.Cehov. În românește de Moni Ghelerter și R. Teculescu. Regia: Mona Chirilă și Miriam Cuișu. Decorul: T.Th.Ciube. Costumele: Cristian Rusu; Cu: Miriam Cuișu, Cătălin Codreanu, Eva Crișan, Elena Ivanca, Ramona Dumitrescu, Dragoș Pop, Ovidiu Crișan; Data premierei: 26 septembrie 2004